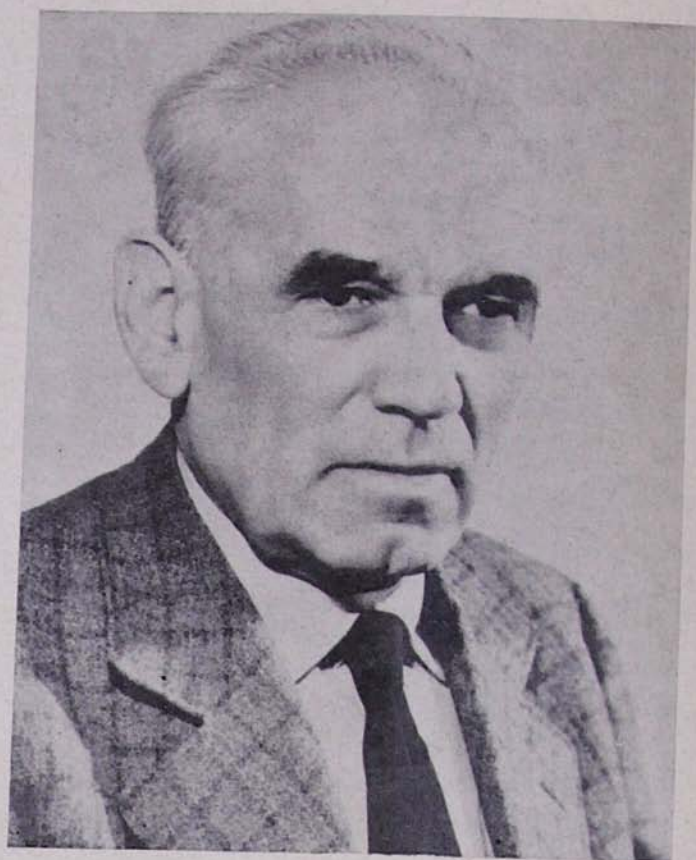

Quint Järnka

ПРОФЕССОР КВИДО ЗАРУБА

(к 75-летию со дня рождения)

Канд. техн. наук ЯРОСЛАВ ПАШЕК¹

Профессор, доктор-инженер Кvido Заруба, член Чехословацкой Академии наук, отметил свое семидесятипятилетие 18 июня 1974 года. Академик Заруба, основатель современной чехословацкой школы инженерной геологии,—один из крупнейших представителей инженерной геологии во всем мире.

Кvido Заруба с отличием окончил строительный факультет Технического университета в Праге. Ему выпало счастье изучать геологию у двух выдающихся чешских геологов—профессоров Ц. Пуркине и Р. Кетнера. В 1926 году он получил степень доктора технических наук. В 1931 году К. Заруба был принят лектором геологии в Карловый университет в Праге, а в 1936 году—лектором по дорожному и туннельному строительству на инженерно-строительный факультет Технического университета в Праге, где в 1964 году был утвержден профессором геологии. Помимо педагогической деятельности К. Заруба занимался строительством многих важных сооружений (плотины, туннели, железные дороги) и планированием городов в качестве консультанта. За выдающиеся заслуги в области инженерной геологии профессор К. Заруба в 1952 году утвержден членом Чехословацкой Академии наук.

Литературная деятельность К. Зарубы очень плодотворна. Он опубликовал 12 книг и монографий, 4 учебника и не менее 190 статей в научных журналах, из которых 15 опубликовано за рубежом; многие из его книг переведены на различные иностранные языки. Темы его статей охватывают широкий круг различных инженерно-геологических проблем, как геология в строительстве плотин, вскрытие и разработка карьеров, включая методы испытания свойств строительного камня, геология на транспорте (проектирование и строительство дорог), туннельное строительство, городское планирование, проектирование и строительство жилых поселков. Далее он занимался геологией окружающей среды и вопросами охраны природы, четвертичной геологией, в особенности историей систем речных террас, перигляциальными явлениями в связи с инженерными сооружениями и, наконец, проблемами устойчивости склонов и другими специальными проблемами фундаментостроения в сложных геологических условиях.

К. Заруба успешно передает молодежи свои научные знания и опыт. Он обучил геологии несколько поколений студентов. Из-за отсут-

¹ Председатель Комиссии по оползням и другим движениям масс Международной ассоциации по инженерной геологии, Прага.

ствия учебников по инженерной геологии он собрал свои лекции, прочитанные на инженерно-строительном и естественно-историческом факультетах. В течение почти 30 лет он руководит семинаром по инженерной геологии, где регулярно встречаются его нынешние и прежние ученики для обмена опытом. Таким образом, он основал и развил современную школу инженерной геологии. Многие из его учеников занимают высокое положение в специализированных учреждениях в нашей стране и за границей.

К. Заруба участвовал почти во всех проектах важных инженерно-строительных объектов в Чехословакии и в решении некоторых специальных проблем в Польше, Румынии и Швеции. Он посетил много строительных площадок за границей, как например, в США, Великобритании, Франции, Норвегии, Испании, Австрии и др. Он участвовал в изучении сложных инженерно-геологических проблем, в частности проблем, связанных почти со всеми крупными плотинами и туннелями в Чехословакии (в настоящее время в связи со строительством метро в Праге).

Академик К. Заруба занят также организационной работой, связанной с инженерной геологией. Он является членом редакционных коллегий различных научных журналов (например, Engineering Geology в Амстердаме), а также различных комитетов, комиссий, рабочих групп и др. С 1967 года он член Исполнительного комитета Международной ассоциации по инженерной геологии, а на период 1968—1972 годов был избран президентом этой ассоциации.

До настоящего времени К. Заруба сохранил свою необычайную физическую энергию и высокий интеллект. Благодаря своему энтузиазму и вдохновению, он активно работает в поле и в институте, и мы твердо уверены, что он будет трудиться еще многие годы.

Перечень важнейших работ академика К. Зарубы приведен в конце английского текста статьи.

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ԿՎԻՒՈ ԶԱՌՈՒՐԱ

(ծննդյան 75-ամյակին)

Տեխն. գիտ. քեհեաժու ՅԱՐՈՍԼԱՎ ՊԱՇԵԿ՝

1974 թ. հունիսի 18-ին նշվեց շխտսլովակյան գիտությունների ակադեմիայի անդամ, պրոֆեսոր, դոկտոր, ինժեներ Կվիդո Զառուբայի ծննդյան 75-ամյակը: Ակադեմիկոս Զառուբան աշխարհում ինժեներական երկրաբանության ամենախոշոր ներկայացուցիչներից մեկն է: Նա հանդիսանում է ժամանակակից շխտսլովակյան ինժեներական երկրաբանության դպրոցի հիմնադիրը:

Կվիդո Զառուբան գերազանց գնահատականներով է ավարտել Պրագայի տեխնիկական համալսարանի շինարարական ֆակուլտետը: Նրան բախտ է վիճակվել ուսումնասիրել երկրաբանությունը երկու ականավոր շխտ երկրաբան պրոֆեսորների՝ Յ. Պուրկինեի և Ռ. Կետների մոտ: 1926 թ. նա ստանում է տեխնիկական գիտությունների դոկտորի աստիճան: Կ. Զառուբան Պրագայում 1931 թ. Կարլովի համալսարանում ընդունվում է որպես երկրաբանության դասախոս, իսկ 1936 թ.՝ տեխնիկական համալսարանի ինժեներաշինարարական ֆակուլտետ որպես ճանապարհային և թունելային շինարարության դասախոս: 1964 թ. նա հաստատվում է Պրագայում. որպես տեխնիկական

¹ Ինժեներական երկրաբանության Միջազգային ընկերության սողանքների և այլ զանգվածների հանձնաժողովի նախագահ, Պրագա:

Համալսարանի երկրաբանության պրոֆեսոր: Բացի մանկավարժական գործունեությունից Կ. Զառուբան եղել է մի շարք կարևոր կառույցների (ամբիարտական, թունելներ, երկաթուղիներ) և քաղաքների հատակագծման կոնսուլտանտ: Որպես գիտական աշխատանքի գնահատում Կ. Զառուբան 1952 թ. հաստատվում է Զեխտսլովակիայի գիտությունների ակադեմիայի անդամ:

Կ. Զառուբայի գրական գործունեությունը շատ բեղմնավոր է: Նա հրատարակել է տասներկու գիրք և մենագրություններ, շուրջ դասագիրք ուսանողների համար և ոչ պակաս քան 190 հոդված՝ գիտական ամսագրերում. այդ հոդվածներից տասնհինգը հրատարակվել են արտասահմանում: Նրա շատ գրքեր թարգմանվել են օտար լեզուներով: Կ. Զառուբայի հոդվածների թեմաները ընդգրկում են ինժեներա-երկրաբանական տարբեր պրոբլեմների լայն շրջան, ինչպիսին են երկրաբանությունը ամբարտակների կառուցման մեջ, քարհանքների բացահայտումը և մշակումը, ներառյալ շինարարական քարի հատկությունների փորձարկման մեթոդներ, երկրաբանությունը և տրանսպորտում, ճանապարհների նախագծումն ու շինարարությունը, թուրքմենստանում, ճանապարհների հատակագծումը, բանավանների նեկային շինարարությունը, քաղաքների հատակագծումը, բանավանների նախագծումն ու շինարարությունը: Հետագայում նա զբաղվել է շրջապատող միջավայրի երկրաբանությամբ, բնության պահպանության հարցերով, շրջապատող երկրաբանության հատկապես գետային դարատափների սիստեմների պատմությունով, ինժեներական կառույցների հետ կապված պերի-գլացիալ երևույթներով և վերջապես լանջերի կայունության հարցերով: Երկրաբանական պայմաններում հիմքաշինության այլ հատուկ պրոբլեմներով:

Նա հաջողությամբ հաղորդում էր ուսանողներին իր գիտական աշխատանքի արդյունքները և փորձը: Ուսուցանում էր երկրաբանությունը ուսանողների մի քանի սերունդներին, ինժեներական երկրաբանության դասագրքերի բացակայության հետևանքով նա հավաքել է ինժեներա-շինարարական և բնաբանական ֆակուլտետներում կարդացած իր դասախոսությունները: Մոտ երեսուն տարի նա ղեկավարել է ինժեներաերկրաբանության սեմինար պարապմունքները, որտեղ սխառնատիկ կերպով հանդիպումներ են ունեցել նրա տարբեր սերնդի շրջանավարտները՝ իրենց փորձը միմյանց հաղորդելու համար: Այսպիսով, նա հիմնադրել և սահմանել է ինժեներական երկրաբանության ժամանակակից դպրոց: Մեր երկրում և արտասահմանում նրա աշակերտներից շատերը նշանավոր գիրք են գրվում մասնագիտացված ձևերով: Կ. Զառուբան Զեխտսլովակիայում մասնակցել է համարյա բոլոր կարևոր ինժեներաշինարարական օբյեկտների նախագծմանը և մի քանի հատուկ պրոբլեմների լուծմանը՝ Լեհաստանում, Ռումինիայում և Շվեդիայում: Նա այցելել է մի շարք շինհրապարակներ արտասահմանում՝ ԱՄՆ-ում, Մեծ Բրիտանիայում, Ֆրանսիայում, Նորվեգիայում, Իսպանիայում, Ավստրիայում և այլն: Նա մասնակցել է բարդ ինժեներաերկրաբանական պրոբլեմների վերլուծմանը, որոնք Զեխտսլովակիայում մասնակիորեն կապված են համարյա բոլոր խոշոր ամբարտակների և թունելների հետ (ներկայումս՝ կապված Պրագայի մետրոյի հետ):

Ակադեմիկոս Կ. Զառուբան կատարում է նաև կազմակերպչական աշխատանք՝ կապված ինժեներական երկրաբանության հետ: Նա հանդիսանում է տարբեր գիտական ամսագրերի (օրինակ Engineering Geology, Ամստերդամ) խմբագրական կոլեգիայի, ինչպես նաև տարբեր կոմիտեների, հանձնաժողովների, բանվորական խմբերի անդամ և այլն: 1967 թ. նա ինժեներաերկրաբանության Միջազգային ընկերության գործադիր կոմիտեի անդամ էր, իսկ 1968—1972 թթ. միջև ընկած ժամանակաշրջանում՝ այդ ընկերության պրեզիդենտը:

Մինչև այժմ Կ. Զառուբան պահպանել է իր անսովոր ֆիզիկական եռանդն ու շարժունակությունը: Նրա խանդավառությունը և ոգևորությունը

թույլ տվեցին դաշտում և ինստիտուտում ակտիվ աշխատել, և մենք համոզված ենք, որ դա կպահպանի նրան դեռ հաջորդող շատ տարիներ:

Ակադեմիկոս Կ. Զառուբայի կարևոր աշխատությունների ցանկը բերված է անդերեռն հոդվածի վերջում:

PROFESSOR Q. ZÁRUBA 75 YEARS OLD

JAROSLAV PAŠEK, Cand. Sc. (Eng.)¹

Professor Dr. Ing. Quido Záruba, Member of the Czechoslovak Academy of Sciences celebrated his 75th birthday on June 18th, 1974. Academician Záruba, founder of the Czechoslovak modern school of engineering geology, is one of the foremost representatives of engineering geology all over the world.

Quido Záruba graduated with honours in civil engineering from the Technical University in Prague. He had the good fortune to learn geology from two eminent Czech geologists Profs. C. Purkyně and R. Kettner. In 1926, he took the degree of Doctor of Technical Sciences. In 1931, Q. Záruba was admitted as a Lecturer in geology at Charles University, Prague and in 1936 as a Lecturer in highway and tunnel constructions at the Technical University, Civil Engineering department. In 1964, he was appointed Professor of geology at the Technical University in Prague. Besides pedagogical activity, Q. Záruba cooperated as consulting geologist at many important civil engineering constructions (dams, tunnels, railways) and in city planning. In recognition of his services rendered to science, Q. Záruba was nominated Member of the Czechoslovak Academy of Sciences in 1952.

The publishing activity of Q. Záruba has been very rich. He published 12 books and monographs, 4 textbooks for students and not less than 190 papers and articles in scientific journals; 15 of the papers have been published in world languages, many of his books have been translated into various foreign languages. The topic of his papers comprise a wide range of different engineering geological problems, such as geology in dam construction, opening and operation of quarries including methods for testing the properties of the building stones, geology in transport—routes design and construction, in tunnel construction, in urban planning, in the design and construction of housing estates. Further, he dealt with environmental geology and nature conservation, with quaternary geology, especially with the history of river terrace systems, with periglacial phenomena in relation to engineering constructions and, last but not least, with the problems of slope stability and other special problems of foundation engineering in complicated geological conditions.

He was also successful in transmitting his scientific results and experience to the students. He instructed several generations of students

¹ Chairman, Commission on Landslides and other Mass Movements, International Association on Engineering Geology; Vodní stavby, Prague.

in geology and showed them its importance for civil engineering. Because of the lack of textbooks of engineering geology, he compiled his own new lectures for the Faculty of Civil Engineering and Faculty of Natural Sciences. For almost 30 years he has been conducting the Seminar of Engineering Geology, where his recent and former pupils have been regularly meeting to refer on their experiences. Thus he founded and established a modern school of engineering geology. Many of his pupils hold prominent positions in specialized institutions at home and abroad.

Q. Záruba took part in almost all projects of important civil engineering structures in Czechoslovakia and assisted in solving some special problems in Poland, Roumania and Sweden. He visited many building sites abroad, such as in the U.S.A., in Great Britain, France, Norway, Spain, Austria, etc. He participated in analysing complicated engineering geological problems, especially those of almost all large dams and tunnels in Czechoslovakia (recently those of the Metro in Prague).

Academician Záruba is also engaged in a number of organizational tasks related to engineering geology. He is a member of the Editorial Boards of various scientific journals (e. g. „Engineering Geology“ published by Elsevier), as well as of various Committees, Commissions, Working Groups, etc. Since 1967, he has been a member of the Executive Committee of the International Association of Engineering Geology; for the period 1968—1972, he was elected President of this Association.

Up to the present, Q. Záruba has retained his extraordinary physical and intellectual vigour and briskness. His enthusiasm and élan have kept him at active work both in the field and in his Institute and we firmly believe that it will keep him so for many further years.

Finally, let us mention some of the most important works of Academician Záruba:

ZÁRUBA Q.: Podélný profil vltavskými terasami mezi Kamykem a Veltrusy (Longitudinal section of the terraces of the river Vltava between Kamyk and Veltrusy).—40 pp.—Praha 1943.

ZÁRUBA Q.: Periglaciální jevy v okolí Prahy (Periglacial phenomena in the surroundings of the City of Prague).—33 pp.—Praha 1944.

ZÁRUBA Q.: Geologický podklad a základové poměry vnitřní Prahy (Geological features and foundation conditions of the City of Prague).—80 pp.—Praha 1948.

ZÁRUBA Q.—MENCL V.: Inženýrská geologie (Engineering Geology).—425 pp.—Praha 1954; 2nd edition Praha 1957.

ZÁRUBA Q.—MENCL V.: Ingenieurgeologie.—Berlin-Praha 1961.

ZÁRUBA Q. and others: Geologie přehrad na Vltavě (Geology of dams on the river Vltava).—224 pp.—Praha 1967.

ZÁRUBA Q.—MENCL V.: Sesuvy a jejich zabezpečování (Landslides and their control).—221 pp.—Praha 1967; edition in English—Amsterdam 1969; edition in Japanese—Tokyo 1971.

ZÁRUBA Q.—VACHTL J.—POKORNÝ M.: Základy geologie a petrografie pro stavební fakulty (Geology and Petrology for Civil Engineers).—476 pp.—Praha 1969; 2nd edition—Praha 1972.